

Å vokse opp og høre til

Plan for et godt oppvekstmiljø i

Nesodden kommune

2017-2021

Vedtatt av kommunestyret

07.12.2016

Revidert desember 2018

Innhold

1	Innledning.....	2
2	Visjon, hovedperspektiver og kjennetegn på måloppnåelse	2
2.1	Kjennetegn på måloppnåelse	4
3	På lag for en god oppvekst	5
3.1	Virksomhet Barn, unge og familie	5
3.2	Barnehagene	5
3.3	Grunnskolene med skolefritidsordningen.....	6
3.4	Virksomhet Kultur, fagenhet Ungdom og fritid.....	7
3.5	Nabolag, frivillighet og næringsliv	8
4	Handlingsprogram for forebyggende arbeid.....	9
4.1.1	Universelle, forebyggende tiltak som omfatter alle barn og unge	9
4.1.2	Tiltak som omfatter risikoutsatte grupper	10
4.1.3	Individrettede tiltak.....	11
5	Håndtering av mobbing og alle former for krenkelser.....	11
5.1	Definisjoner	11
5.2	Håndtering av mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering.....	12
5.3	Samordning av lokale, rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT).....	14
6	Skole- og barnehageeiers system for oppfølging	14
6.1.1	Skoleeiermeldingen og dialogmøter	15
6.1.2	Styringsdialogen	15
6.1.3	Råd og utvalg i skolen	15
6.1.4	Barnehageeier og dialogmøter.....	16
6.1.5	Styringsdialogen i barnehagene	16
6.1.6	Råd og utvalg i barnehagene	16
7	Vedlegg.....	18
7.1	Prosjektrelaterte aktiviteter i ungdomsarbeidet - Virksomhet Kultur, fagenhet Ungdom og fritid	18
7.2	Prosedyre for håndtering av mobbing og alle former for krenkelser i grunnskolen.....	19
8	Kilder.....	20

1 Innledning

Plan for et godt oppvekstmiljø er et strategisk virkemiddel for å synliggjøre barne- og ungdomsarbeidet i Nesodden kommune fra kommunens virksomheter som arbeider med barn og unge til frivillighet og næringsliv.

En forutsetning for å skape et godt psykososialt miljø er langsiktig og systematisk forebyggende arbeid. Planen omhandler kommunens visjon, hovedperspektiver, strategier og handlingsprogram for et godt oppvekstmiljø.

God håndtering av alle former for mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering er en viktig forutsetning for å skape et godt oppvekstmiljø for barn og unge. I Elevundersøkelsen er mobbing definert slik:

«... gjentatt negativ eller «ondsinnnet» atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing.»

I arbeidet mot mobbing legger Nesodden kommune vekt på å følge nøye med på det som skjer i skolen, SFO og barnehagen for å avdekke mobbing, løse mobbesaker raskt og ha kontinuitet i arbeidet mot mobbing og prioritere det høyt. Planen omhandler derfor også kommunens prosedyre for håndtering av mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering.

Planen er overordnet for alle som arbeider med barn og unge i Nesodden kommune, samtidig som skolens forpliktelser til opplæringsloven er tatt hensyn til. Kommunen oppfordrer organisasjoner for barn og unge til å følge planens intensjoner og til å invitere til felles møteplasser.

Planen er utarbeidet av en flerfaglig gruppe fra aktuelle virksomheter og med hovedtillitsvalgt fra Utdanningsforbundet. Andre aktuelle aktører og parter er også trukket inn i arbeidet. I et åpent møte på Samfunnshuset der tema var forebygging for et godt oppvekstmiljø, ble det gitt innspill og bidrag til planen.

Planen må ses i sammenheng med flere andre kommunale planer som folkehelseplan, handlingsplan for rus- og kriminalforebyggende tiltak, overgangsplan barnehage-skole, samt strategiplanen «Å dra i samme retning. Strategiplan for utvikling av grunnskolen i Nesodden 2017-2021».

2 Visjon, hovedperspektiver og kjennetegn på måloppnåelse

Nesodden er et inkluderende, tolerant og raust samfunn med et mangfold av mennesker. I vårt lokalsamfunn er tilgjengelighet for alle, medinnflytelse, likeverd, små sosiale forskjeller og demokratiske prosesser grunnleggende.

Nesodden kommunes visjon er «*Sammen skaper vi det gode livet*». Kommunens visjon gir retning ved at det er et felles ansvar å sørge for at innbyggerne har et godt liv. For oss betyr det at *alle barn og unge opplever respekt, fellesskap og inkludering i sitt dagligliv*.

Mot målet om at alle barn og unge skal oppleve respekt, fellesskap og inkludering i sitt dagligliv, arbeider Nesodden kommune ut fra flere perspektiver. Disse perspektivene er lokalsamfunnets rolle, godt samarbeid med barn, unge og deres foresatte, langsiktig og systematisk arbeid og nulltoleranse for alle former for krenkelser.

Lokalsamfunn

Barn og unge i Nesodden skal oppleve trygge nabolag og lokalsamfunn, hvor alle er inkludert uansett bakgrunn og forutsetninger. Forholdet mellom barn og unge og mellom barn, unge og voksne har stor betydning for deres læring og utvikling, sosialt og faglig.

Nesodden kommunes ansatte, barn og unges foresatte og andre voksne skal jobbe sammen for et trygt, mangfoldig og godt lokalsamfunn. Vi skal være gode rollemodeller for barn og unge og sørge for aktivt å inkludere alle barn og unge. Lokalsamfunnet skal ha varierte møteplasser og voksne som tør å bry seg når noen ikke har det bra. Alle frivillige organisasjoner for barn og unge er bevisst sitt ansvar for alles trivsel og deltakelse for fellesskapet

Barn og unge som blir sett og anerkjent av de voksne, blir trygge også i forhold til andre barn og unge. Dersom de voksne formidler de samme positive forventningene til barn og unge i barnehagen, på skolen og i lokalsamfunnet, forsterkes det samme budskapet. Når barn og unge opplever at de voksne setter de samme grensene for mobbing og uhensiktsmessig atferd, vil dette virke forebyggende.

Godt samarbeid med barn, unge og deres foresatte

Et godt oppvekstmiljø avhenger av samarbeid mellom mange parter som barn og unge selv, foresatte, ledere i barnehage og skole, barnehagelærere, lærere, assistenter, andre kommunale tjenester, frivillige organisasjoner med flere. Et godt samarbeid på tvers av roller og ansvar er en viktig forutsetning for å utvikle et godt oppvekstmiljø for barn og unge i Nesodden.

Et godt samarbeid med barn, unge og deres foresatte, der også de foresatte har en aktiv rolle, har positiv betydning for barn og unge på en rekke områder. Det er godt dokumentert at et godt samarbeid mellom skole og foresatte blant annet gir bedre læringsutbytte, bedre selvregulering, bedre trivsel, færre atferdsproblemer, mindre fravær og gode relasjoner til andre barn og unge (Drugli&Nordahl, 2016). Med et godt samarbeid med barn og unges foresatte, vil foresatte på sin side få mer informasjon om forhold knyttet til sitt barns læring, og de blir bedre kjent med de voksne som jobber med barna.

Kommunens ansatte vil i samarbeidet med foresatte få bedre innsikt i barnas behov og fungering, og kan støtte barna og de unge på en bedre måte i hverdagen. Foresatte og de ansatte kan gjennom positive samarbeidserfaringer utvikle en større felles forståelse av barnets behov og kan på den måten bli bedre i stand til å støtte barnets læringsprosess, både hver for seg og sammen.

Selv om samarbeidet mellom foresatte og barnehage/skole synes å være av særlig betydning for barn i barnehagen og de yngre elevene i skolen, har det betydning for elever i alle aldersgrupper, også for ungdom.

Langsiktig og systematisk forebyggende arbeid

Det langsiktige og systematiske arbeidet omhandler Nesodden kommunes arbeid med å fremme et trygt psykososialt oppvekstmiljø og det å forebygge krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. Det *fremmende* arbeidet handler om arbeidet for å skape et trygt psykososialt miljø som inkluderer barn og unges trivsel, relasjoner og samarbeid med foresatte. Målsettingen med dette arbeidet er ikke primært rettet mot krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering, men mot det helhetlige psykososiale miljøet. Det forebyggende arbeidet handler om å redusere og avverge risikoen for krenkelser.

I arbeidet med et trygt og godt oppvekstmiljø for barn og unge på Nesodden er arbeidet med å utvikle barn og unges sosiale ferdigheter sentralt. Gjennom barnehagen og skolen skal barn og unge utvikle gode sosiale ferdigheter. Alle barn og unge skal ha mulighet for å utvikle vennskap. Barn og unge som opplever tilhørighet og fellesskap, har lettere for å samhandle. Barn og unge skal ha aktiviteter hvor alle inkluderes. Barn og unge som føler tilhørighet er en viktig forutsetning for å

fremme trygghet og trivsel. Ved å arbeide systematisk over tid for et godt psykososialt miljø for alle barn og unge, og å forebygge forekomsten av krenkende atferd, vil alle barn og unge oppleve et mobbefritt oppvekstmiljø som er preget av trivsel og en opplevelse av tilhørighet.

Nulltoleranse for alle former for krenkelser

Den individuelle retten til et trygt og godt oppvekstmiljø betyr at vi i Nesodden kommune har nulltoleranse for krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering av barn og unge. Det innebærer at alle voksne må reagere når det skjer. Vi skal også ha en nullvisjon. Vi skal ikke si oss fornøyde så lenge det er elever som blir krenket, mobbet, trakassert eller diskriminert. Det er vårt felles ansvar og en moralsk forpliktelse for oss som samfunnsborgere.

Det langsiktige og systematiske arbeidet innebærer målrettet innsats mot krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering for å forebygge og håndtere dette. Nesodden kommune har gode rutiner som avdekker mobbing, og både skole, barnehage og hjem følger opp mobbeoffer og mobber når mobbing oppdages.

2.1 Kjennetegn på måloppnåelse

På bakgrunn av Nesodden kommunes mål om at alle barn og unge skal oppleve respekt, fellesskap og inkludering i sitt dagligliv har vi definert følgende kjennetegn på måloppnåelse for barn og unge, samt hva det kreves av kommunens ansatte og voksne:

Alle barn og unge skal oppleve

- Nulltoleranse for alle former for mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering
- Omsorg, varme, respekt og anerkjennelse
- Trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen, på skolen og i lokalsamfunnet
- Mulighet til å utvikle vennskap og aktiviteter der alle blir inkludert
- Å bli sett og verdsatt uavhengig av kultur og etnisitet
- En positiv kultur som oppmuntrer til lek, læring og utvikling og gir rom for å prøve og feile
- Støtte til å løse konflikter
- Har medbestemmelse i saker som angår eget oppvekstmiljø

Nesodden kommune har ansatte som

- Har nulltoleranse for alle former for mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering
- Bygger og videreutvikler felles forståelse av hva som anses som krenkende og setter grenser for mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering
- Liker barn og unge og skaper et positivt og godt oppvekstmiljø for barn og unge
- Har stor relasjonell kompetanse, bryr seg om, viser omsorg, støtter og anerkjenner barn og unge
- Ivaretar den enkelte i størst mulig grad og bidrar til at barn og unge kan ta gode valg for sitt eget liv
- Er tydelige voksne med forutsigbare rutiner som legger til rette for lek, læring og utvikling
- Har høye forventninger til barn og unges læring og utvikling
- Evaluerer læringsmiljøet kontinuerlig og arbeider systematisk med å utvikle barn og unges sosial kompetanse
- Hjelper barn og unge med å sette ord på det som skjer, identifisere problemet og finne løsninger
- Bidrar til foreldremedvirkning, holder kontakt med foreldre gjennom året og har lav terskel for kontakt
- Samarbeider godt seg på tvers av virksomheter for et inkluderende og godt oppvekstmiljø

Nesodden har foresatte og andre voksne som

- Ser, anerkjenner og respekterer barn og unge
- Ser på seg selv som rollemodeller for barn og unge
- Setter grenser for alle former for mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering
- Formidler de samme positive forventningene til barn og unge i barnehagen, på skolen og i lokalsamfunnet
- Støtter barnehagen og skolen aktivt
- Snakker positivt om andre barn og unge, barnehagen, skolen og de ansatte
- Tar opp innvendinger og kritikk direkte med ansatte eller ledelse i barnehage og skole

3 På lag for en god oppvekst

3.1 Virksomhet Barn, unge og familie

Arbeidet for å sikre barn og unge et godt oppvekstmiljø, starter allerede før fødsel. Jordmor følger den gravide i svangerskapet, og både jordmødre og helsesøstrene samtaler rutinemessig med den gravide om forhold som påvirker de fysiske og psykiske helsemessige forutsetningene i hjemmet. Et godt samarbeid tidlig med helsestasjonen, kan gjøre at det er lettere for foresatte å ta kontakt hvis det skulle oppstå noe senere. Om en familie trenger hjelp, tilbys bistand.

Helsesøster er fast til stede i skolene, der både elever, foresatte og lærere kan be om hjelp. Når noen av disse opplever utfordringer rundt det sosiale miljøet i klassen, kan helsesøster kontaktes for oppfølging av grupper eller støttesamtaler med enkeltelever. Helsesøster kan også ha samtaler med foresatte og delta i foreldremøter.

Barn, unge og deres foresatte kan i tillegg be om hjelp direkte fra de andre tjenestene for barn og unge. Alle tjenestene har taushetsplikt. Forutsatt samtykke fra foresatte, kan tjenestene også i enkeltsaker samarbeide med hverandre og skolen. PPT har lovpålagt i sin tjeneste å bistå skolen i systemrettet arbeid og har kompetanse og konkrete metoder for å forebygge og avdekke skjult mobbing i skole - utviklet av blant annet Universitet i Stavanger. PPT skal bistå skolene i det systematiske arbeidet med å forebygge mobbing, jf. Opplæringslova § 5-6. De kan derigjennom henvise til veiledning på gruppenivå.

Nesodden kommune er en TIBIR-kommune (*Tidlig Innsats for Barn i Risiko*). Gjennom dette arbeidet benytter vi forskningsbaserte metoder utviklet ved Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge. Kommunen tilbyr bistand til foresatte, barnehage/skole og i noen tilfeller det enkelte barn i utvikling av god samarbeidsatferd og forebygging av atferdsproblemer. Helsestasjonen, Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PPT), Psykisk helsetjeneste for barn og unge, fysio- og ergoterapiseksjonen og barneverntjenesten samordner de tiltak som vurderes som best egnet i samråd med familien.

De samme tjenestene har kontaktpersoner som inngår i barnehagens og skolenes flerfaglige ressursteam, og møtes jevnlig gjennom rutinebesøk i skoler og barnehager, eller innkalles når det oppstår behov. Det er naturlig å drøfte utfordringer som oppstår både i barnegrupper og hos det enkelte barn, knyttet til adferd, trivsel, opplevde krenkelser eller opplevde mobbesituasjoner. På høyere alderstrinn kan utfordringer som bekymringsfullt skolefravær og rusproblematikk også håndteres gjennom samordning av tiltak gjennom de flerfaglige ressursteamene.

3.2 Barnehagene

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal

bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering. (Barnehageloven § 1 formål, 3. ledd)

Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen. Nesten alle barn går i barnehagen før skolestart, og barnehagepersonalet har en spesielt viktig rolle i å støtte barnas sosiale utvikling. I barnehagen har barna rike muligheter til å utvikle seg i samspill med andre. Barnehagens ansatte skal bistå barna i å utvikle sosial kompetanse ved å skape et inkluderende miljø og ved å fremme positive handlinger og holdninger i barnegruppen. Kvaliteten på personalets relasjoner med barna er av stor betydning og personalet må møte hvert enkelt barn med omsorg, varme, respekt og anerkjennelse. De må være seg bevisst sin rolle som etiske rollemodeller for barna.

De kommunale barnehagene har utviklet en trivselsplan med handlingsplan mot uakseptable sosiale handlinger. Planen skal baseres på anerkjente prinsipper og metoder for slikt arbeid. Disse skal beskrives i planen. Trivselsplanen med handlingsplan tas opp i ledermøte i den enkelte barnehage hvert høstsemester. Planen inneholder eksempler på metoder til observasjon og kartlegging av det sosiale miljøet mellom barn og mellom voksen-barn. Den viser hvordan barnehagene arbeider med å utvikle barns sosiale kompetanse, og den inneholder handlingsplan for hva man gjør dersom barn f.eks. blir holdt utenfor lek og samspill. Det er årlig brukerundersøkelser i barnehagene hvor foresatte vurderer barnas miljø. Her får barnehagene i Nesodden høy skår.

3.3 Grunnskolene med skolefritidsordningen

Alle elever har rett til et godt og inkluderende læringsmiljø. Det fremmer helse, trivsel og læring. Gjennom forskning de siste årene, vet vi at god klasseledelse bidrar til et godt læringsmiljø, en god vurderingspraksis og i arbeidet med fag og grunnleggende ferdigheter. Skolene i Nesodden jobber kontinuerlig med læringsmiljøet på skolen. Målet er at ingen elever skal bli utsatt for mobbing eller andre former for krenkelser fra verken fra elever, lærere eller andre voksne. Den obligatoriske Elevundersøkelsen som gjennomføres årlig på 7. og 10. trinn, gir et bredt bilde av hvordan elevene oppfatter sitt læringsmiljø.

SFO deltar i utviklingen av skolen planer og følger de planene hver skole utarbeider. Det må fremgå tydelig i skolens planer at SFOs virksomhet skal være en del av skolens tiltaksplan. Hverdagen til elevene ved skole og SFO må sees som en helhet. SFO inngår som en del av skolens tiltaksplan for forebygging av mobbing og oppfølging når mobbing har skjedd.

Trivsel tas opp jevnlig i samtaler på individ og gruppenivå, og det føres tilsyn i friminuttene. Det arbeides systematisk over tid for å avdekke «skjult mobbing». Skolene har regler for bruk av mobiltelefon og Internett, og skolen arbeider målbevisst for å lære elevene god nettbruk. Ved mistanke om mobbing intensiveres undersøkelser, observasjoner og annen innhenting av opplysninger.

I formålsparagrafen for skole, opplæringslova § 1-1 siste ledd, står det:

«... Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringer som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.»

Opplæringsloven kapittel 9a handler om elevenes læringsmiljø. I § 9 A-2 står det at:

«... alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

Arbeidet med et godt psykososialt miljø i Nesodden er satt i system, og strategiene for det forebyggende arbeidet er inkludert i et årshjul. Arbeidet for et godt psykososialt miljø skjer i samarbeid med elevene gjennom elevråd og skolemiljøutvalg, og i samarbeid med foreldrene gjennom et godt skole – hjem samarbeid, gjennom FAU, SU og de flerfaglige Ressursteamene.

Trivsel og opplevelsen av tilhørighet er et naturlig tema i alle treffpunkt mellom elever, deres foresatte og skolen. Alle råd og utvalg evaluerer og deltar i drøftinger rundt den kommunale handlingsplanen årlig. Nye ansatte gjøres kjent med plandokumenter som er vesentlige for arbeidet med det psykososiale miljøet før de begynner i arbeid.

Skolene utarbeider årlig trivselsplaner som beskriver det kontinuerlige arbeidet med elevenes læringsmiljø. Trivselsplanen skal baseres på anerkjente prinsipper og metoder for slikt arbeid. Disse skal beskrives i planen. Trivselsplanen inneholder et årshjul for arbeidet med det sosiale miljøet. I årshjulet fastsettes arenaer og tidspunkt for drøfting og refleksjon rundt elevenes psykososiale miljø, trivselsregler, gjennomgang av prosedyre for håndtering av alle former for mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering og aktuelle begreper knyttet dette. Årshjulet utarbeides med innspill fra skolens ulike organer som Elevrådet, FAU, SMU og SU. Tiltakene i trivselsplanen er forpliktende.

Kartleggingsverktøy som f.eks. observasjoner benyttes for å fokusere på kvaliteten i samspillet mellom elevene. Kartleggingsverktøy som f.eks. observasjoner benyttes for å fokusere på kvaliteten i samspillet mellom elevene. Alle barneskolene har fått og vil få tilbud om å gjennomføre undervisningsprogrammer som har fokus på skolemiljø, sosiale ferdigheter og forebyggende arbeid. Programmet har fokus på skolemiljø, sosiale ferdigheter og forebyggende arbeid. Flere av barneskolene har trivselsledere eller tilsvarende tiltak, og det er fadderordninger for nye 1. klassinger. Skolene oppfordres til å benytte seg av ulike former for strukturerte tiltak av denne typen der de finner at det er hensiktsmessig.

Skoleledelsen og skoleeier skal arbeide forebyggende for å forhindre at uønsket atferd oppstår. Hvis elevene mener at de ikke får ivaretatt sine rettigheter, kan eleven, eller foresatte, be skolen rette opp mulige brudd på loven. Skolen skal håndtere mobbing og alle former for krenkelser etter prosedyre for håndtering av mobbing og alle former for krenkelser. Dette er omtalt i kapittel 5. Forskrift for ordensregler i Nesodden kommune regulerer forutsigbarhet i reaksjoner på u hensiktsmessig atferd. Ved mobbing utenfor skolen, samarbeider skolen med andre parter som f.eks. foresatte og politi.

3.4 Virksomhet Kultur, fagenhet Ungdom og fritid

Fagenheten Ungdom og fritid fokuserer på forebyggende ungdomsarbeid, og skal tilby trygge møteplasser der ungdom blir møtt på sine egne premisser og kan utvikle seg som enkeltindivider. Møteplassene er åpne og inkluderende for alle, uansett interesser og kulturell, etnisk, sosial eller økonomisk bakgrunn. Den enkelte ungdom skal gis mulighet til å vise sine sterke sider, men deltakelse i de ulike aktivitetene skjer på frivillig basis.

Kommunen skal i ungdomsarbeidet tilpasse fokus og prioriter etter behovet i ungdomsgruppen. Hvert tredje år gjennomføres ungdataundersøkelsene for alle kommunens ungdomsskoler og den videregående skolen. Resultatene fra undersøkelsen legger premisser for fokus på det forebyggende ungdomsarbeidet i kommunen.

De siste 10-20 årene har ungdomsarbeidet endret seg fra klassisk ungdomsklubb-drift til mer oppsøkende ungdomsarbeid og feltarbeid. Enheten har også flere store, langsiktige satsinger med mål om å bygge sosial og relasjonell kompetanse både hos ungdom og deres foresatte. Produksjon og framvisning av ungdommenes egne kunst- og kulturuttrykk er et satsningsområde, som det legges til rette for gjennom arrangementer som UKM og Kulturisten, Nesodden rytmefabrikk (bl.a. Stomp-gruppen), konserter og musikkarrangementer i klubblokalene, og ikke minst gjennom Nesodden musikkverksted.

Kommunen i regi av fagenhet Ungdom og fritid har gjennomført en rekke egeninitierte prosjekter, enten som respons på en uttalt/ akutt problemstilling, eller gjennom søknader og ekstern finansiering. De siste årene har kommunen bl.a. hatt tilbud om sommerjobb til ungdom, gratis ferie- og fritidsopplevelser for økonomisk vanskeligstilte. Kommunen har også egen utlånsentral, der familier som ikke har utstyr selv, kan låne tur-, ferie- og fritidsutstyr gratis.

Fagenheten Ungdom og fritid har en aktiv rolle i det tverrfaglige samarbeidet rundt forebyggende ungdomsarbeid. Enheten samarbeider mye direkte med skolene, og er sentrale i kommunens SLT-arbeid. Fra juni 2016 har fire miljøarbeidere/miljøterapeuter fra kommunens virksomhet Integreering og Mangfold kontorplass i Ungdomshuset på Skoklefallsletta. Miljøarbeiderne/miljøterapeutene jobber hovedsakelig for integrering og inkludering av enslige mindreårige flyktninger i lokalsamfunnet.

For mer informasjon om prosjekterelatert ungdomsarbeid i fagenhet Ungdom og fritid se vedlegg 7.1 og <https://www.nesodden.kommune.no/barn-og-unge/barn-unge-og-familie/ungdomstilbud/>

3.5 Nabolag, frivillighet og næringsliv

Miljøet der barn og unge bor er viktig for en god oppvekst. Ikke alle kommunale tjenester dekker dette området. Innbyggerne skaper gode nabolag selv i samarbeid med lokale lag, foreninger og frivillige. Foruten gode omsorgspersoner er et trygt og godt nabolag avgjørende for å fremme god folkehelse, gode oppvekstvilkår og kunne forebygge rus og kriminalitet blant barn og unge. Samarbeid mellom innbyggerne, lag/foreninger og kommunens tjenester er viktig for å lykkes i arbeidet med gode og åpne arenaer og aktiviteter for alle på fritiden. *Man trenger en hel landsby for å oppdra et barn* (afrikansk ordtak).

Barn og unge i Nesodden skal oppleve trygge nabolag og lokalsamfunn, hvor alle er inkludert uansett bakgrunn og forutsetninger. Lokalsamfunnet skal ha varierte møteplasser og voksne som tør å bry seg når noen ikke har det bra. Nesodden kommunes ansatte, barn og unges foresatte og andre voksne skal jobbe sammen for et trygt, mangfoldig og godt lokalsamfunn. Vi skal være gode rollemodeller for barn og unge og sørge for aktivt å inkludere alle barn og unge.

Sammen med lag, foreninger og næringsliv skal Nesodden kommunes ansatte og andre voksne i lokalsamfunnet sørge for gode fritidstilbud som er tilgjengelig for alle uavhengig av bosted og økonomi. Nesodden kommune kan oppfordre organisasjoner for barn og unge i kommunen til å følge

planens intensjoner, og til å invitere til felles møteplasser for alle barn og unge. Kommunen jobber langsiktig for et forpliktende samarbeid med frivillige organisasjoner.

4 Handlingsprogram for forebyggende arbeid

Målet for alt forebyggende arbeid i Nesodden kommune er at alle barn og unge opplever respekt, fellesskap og inkludering i sitt dagligliv. Alle virksomheter i Nesodden kommune som arbeider med barn og unge, utvikler trivselsplaner med fokus på inkludering og fellesskap. I barnehager og skoler skal planene inneholde:

- Forebyggende trivselstiltak som styrker inkludering og fellesskap
- Årshjul for arbeidet med det sosiale miljøet
- Prosedyrer som iverksettes når barn og unge ikke har det bra og når de trenger bistand (f. eks fra BUF, Beredskapsteam eller Konfliktråd)

4.1.1 Universelle, forebyggende tiltak som omfatter alle barn og unge

MÅL: Alle barn opplever respekt, fellesskap og inkludering i sitt dagligliv

Tiltak/handlinger	Implementering	Ansvar	Antatt kostnad
<p>Alle virksomheter som arbeider med barn og unge, har utviklet sosiale handlingsplaner med fokus på inkludering og fellesskap. I skoler og barnehager skal planene inneholde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forebyggende trivselstiltak som styrker inkludering og fellesskap • Årshjul for arbeidet med det sosiale miljøet – se eksempel • Prosess som iverksettes når barn/unge ikke har det bra • Hvordan går vi fram når vi trenger bistand (fra BUF, Beredskapsteam eller Konfliktråd) 	I drift	Rektor, styrer i bhg, ledere i fritidsklubber	Innenfor rammene

MÅL: Skoleklasser fra 7.-10. trinn har tilbud om tilrettelagt kursopplegg i skoletiden, med fokus på inkludering

Tiltak/handlinger	Implementering	Ansvar	Antatt kostnad
<p>Prosjekt «Inkluderende kultur» tilbys klasser på 7.trinn på Nesoddens skoler. Kurset tilpasses den enkelte skoles behov. Oppfølging av prosjektet tilbys gjennom hele ungdomsskolen. Kurset kan også tilbys elevgrupper på 8-10 trinn, ved behov. Omfanget tilpasses gjeldende rammer.</p>	Høst 2016	Ungdom & Fritid	Innenfor rammene

MÅL: Ungdom har medbestemmelse i saker som angår eget oppvekstmiljø

Tiltak/handlinger	Implementering	Ansvar	Antatt kostnad
-------------------	----------------	--------	----------------

Ungdommens kommunestyre (UKS) etableres som angitt i kommunestyre-vedtak mai 2015, og blir en reell høringsinstans i saker som angår oppvekstmiljøet i kommunen.	Høst 2016	Ungdom & Fritid	Innenfor rammer
--	-----------	-----------------	-----------------

MÅL: Alle frivillige organisasjoner for barn og unge er bevisst sitt ansvar for alles trivsel og deltakelse for fellesskapet

Tiltak/handlinger	Implementering	Ansvar	Antatt kostnad
Alle frivillige organisasjoner for barn og unge inviteres årlig til et møte med ressurspersoner i kommunen, f.eks. ordfører.	I drift	Ordfører Fagsjefer i BUF og U&F	Innenfor rammene

MÅL: Kommunen har en permanent beredskap for håndtering av komplekse mobbesaker

Tiltak/handlinger	Implementering	Ansvar	Antatt kostnad
Kommunen oppretter et Beredskapsteam mot mobbing (bestående av ressurspersoner fra BUF og U&F der ansatte, elever eller foresatte kan be om bistand. Det utarbeides rutiner og prosedyrer for håndtering av saker der ansvarsforholdet er uklart.	Høsten 2016	Kommunal sjef for skole og oppvekst	

4.1.2 Tiltak som omfatter risikoutsatte grupper

MÅL: Barn og unge som ikke har det bra, får riktig hjelp til riktig tid

Tiltak/handlinger	Oppstart/ implementering	Ansvar	Anslått kostnad
Tilbud om egnet behandling/ konsultasjon/ rådgiving og individuelle tiltak for barn, unge og deres foresatte og lærere	I drift	Rektor Styrer i barnehagene Fagsjefer BUF	Innenfor rammene

MÅL: Alle nyinnflyttede barn og unge – inkl. flyktninger - opplever å være velkomne og inkluderte

Tiltak/handlinger	Oppstart/ implementering	Ansvar	Anslått kostnad
Spesifikke inkluderende tiltak utarbeides i hver virksomhet	Høst 2016	Rektor Styrer barnehage Fagsjefer/Virksomhetsleder Integrering og mangfold Virksomhetsleder kultur	Ikke beregnet

4.1.3 Individrettede tiltak

MÅL: Barn og unge som har opplevd alvorlige krenkelser og mobbing skal oppleve seg ivaretatt og verdsatt

Tiltak/handlinger	Oppstart/ implementering	Ansvar	Anslåtte kostnader
Prosedyrer ved Opplæringslova § 9A-4 følges, se «Håndtering av mobbing» - s.11. Ved krenkelser og mobbing i fritidsmiljøet tas problemstillingen opp i koordinerende team/Beredskapsteam mot mobbing - med forslag til oppfølging	I drift	Rektor Styrer i barnehagene Fagsjefer BUF, Fagsjef U&F SLT-koordinator Politiet	Innenfor rammene

5 Håndtering av mobbing og alle former for krenkelser

God håndtering av generell problematferd og enkeltkrenkelser er god forebygging av mer alvorlige hendelser. Det viser tydelig lederskap og skaper, sammen med tiltak rettet mot å fremme trivsel, læring og utvikling og gode forutsetninger for et godt oppvekst- og læringsmiljø. God håndtering av denne typen atferd er også et viktig premiss for god håndtering av situasjoner som oppstår når krenkelsene opptrer mer systematisk, som i mobbing, og ved trakassering og diskriminering. Noen ganger er det tydelig for et trent øye å se at noen blir utsatt for mobbing, andre ganger er mobbing vanskeligere å få øye på. Siden mobbing og andre former for krenkelser kan være vanskelig å se, krever det systematisk arbeid for å fange opp alvorlig mobbing og krenkelser.

5.1 Definisjoner

Krenkende atferd defineres som alle former for atferd som uoverlagt eller tilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenkende atferd kan skje som enkeltstående eller gjentatte handlinger. Krenkende atferd er handlinger som utføres uten respekt for integriteten til den som blir rammet (Utdanningsdirektoratet, 2016).

Mobbing

Mobbing defineres som *gjentatt negativ eller ondsinnet atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing* (Elevundersøkelsen, 2016).

Med mobbing eller plaging forstår vi psykisk og/eller fysisk vold rettet mot en person, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager, og episodene blir gjentatt over tid. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing. Det skiller mellom mobbing og krenkelser. En krenkelse blir definert som en handling der utøveren har som formål å skade eller lage ubehag. Til forskjell fra mobbing kan krenkelse være et engangstilfelle.

Skjult mobbing betyr at noen blir utsatt for baksnakking, ryktespredning, blikk, kroppsholdning, ignorering, mimikk m.m.

Uttestenging

Uttestenging betyr at noen blir holdt utenfor en gruppe eller klasse.

Vold

Vold innebærer at noen bruker fysisk og/eller psykisk makt for å skade andre.

Rasisme

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk/dialekt.

Diskriminering

Diskriminering betyr at en person blir dårlig behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opphav.

Digital krenking

Digital krenking betyr at noen bruker internett, mobil eller e-post for å sende og spre ondsinnede meldinger eller bilder av en person/situasjon.

5.2 Håndtering av mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering

Kommunens ansatte skal alltid gjøre det som er nødvendig for å stoppe mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering. Ved håndteringen av mulig mobbing, krenkelser, trakassering og diskriminering skal det arbeides systematisk etter følgende delplikter:

(Prop. 57 L (2016-2017) Skolemiljø)

Skolens plikt til å gripe inn er beskrevet i opplæringslovens kapittel 9A. Grunnskolene i Nesodden har utarbeidet en egen prosedyre for håndtering av mobbing og alle former for krenkelser, se vedlegg 7.2.

Følge med

Den første delplikten er en plikt for alle som arbeider på skolen, til å følge med på hvordan elevene er med hverandre, og hvordan de har det på skolen.

At de som arbeider på skolen, følger med er en nødvendig aktivitet for at de skal kunne få mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Å lovfeste en plikt til å følge med sikrer at en som arbeider på skolen, ikke kan unndra seg ansvar i en sak ved å vise til at han/ hun de ikke visste hva som foregikk, eller ikke hadde mistanke om at en elev ikke hadde det trygt og godt på skolen. Det skal være en lav terskel for å bry seg med det elevene driver med.

Hvordan det følges med, må tilpasses lokalt og etter forhold ved elevene og skolen.

Det vil være andre måter å følge med på overfor yngre elever enn eldre, og selve skoleanlegget vil også påvirke hvordan det skal følges med.

Gripe inn

Viderefører dagens plikt til å gripe inn overfor krenkelser. «*Gripe inn*» skjer umiddelbart og er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt.

Ofte vil det handle om å umiddelbart stanse negativ oppførsel, f.eks. å bryte opp en slåsskamp eller stanse annen fysisk krenkelse, stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irrettesette elever som krenker andre elever verbalt.

Plikten begrenser seg til inngrep som er mulige for den som arbeider på skolen, å gjennomføre, både av hensyn til elevene og seg selv.

Man skal ikke stå i fare for å skade seg selv eller krenke elever for å få stanset situasjonen. Grensen mellom det lovlige og det mulige må alltid vurderes.

Varsle Rektor

All mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal varsles til rektor. Gjennom en slik regel legges grunnlaget for at rektor får en overordnet og fullstendig oversikt over hvordan elevene på skolen har det. Rektor vil dermed ha et godt utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker, og samtidig få viktig informasjon til skolens systematiske arbeid.

Rektor kan delegere oppgaven, men aldri ansvaret. Delegasjonen forutsetter at varslingen håndteres på en forsvarlig måte. Det er ikke regulert i § 9A-4 *hvor raskt* varslingen skal skje. All mistanke om og kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal varsles, men tidspunktet for varsling må bl.a. stå i forhold til sakens alvor.

Loven forutsetter at ledelsen og de som arbeider på skolen, på den enkelte skole finner frem til gode løsninger for hvordan varsling skal skje, og hvordan informasjonen i varslingene skal ivaretas.

Rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Dette kan være alvorlige voldssaker, alvorlige trusler og asymmetrisk styrkeforhold.

Hva som er et alvorlig tilfelle, vil bero på en skjønnsmessig vurdering.

Formålet med varslingen er å gjøre skoleeier kjent med saken slik at skoleeier kan involvere seg i hvordan den skal løses.

Undersøke

Skolen skal undersøke alle saker der det er mistanke om, eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det skal gjelde samme lave terskel for undersøkelsesplikten som for plikten til å varsle. Ordlyden «trygt og godt skolemiljø» må tolkes på samme vis som i bestemmelsen for øvrig og i samsvar med 9 A-2. At en elev selv sier fra om krenkelser, eller at han eller hun ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal alltid utløse undersøkelsesplikten. Undersøkelsesplikten handler om å undersøke hva som ligger bak elevenes opplevelse eller noens mistanke.

Undersøkelsene må ha som formål å få frem fakta om en situasjon, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevenes omgivelser som påvirker hvordan de opplever skolemiljøet. En undersøkelse kan også handle om å avklare og opplyse forhold tilbake i tid eller forhold utenfor skoletiden og skolens område, dersom slike forhold påvirker elevenes hverdag på skolen.

Sette inn tiltak

Skolen har plikt til å sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Plikt til å sette inn egnede tiltak må tolkes utvidende. Omfatter også en plikt til å:

-følge opp tiltakene,

-evaluere virkningen og

-eventuelt legge til eller endre tiltak dersom det er nødvendig for å sikre eleven et trygt og godt skolemiljø.

Det er elevens egen opplevelse som er avgjørende for om retten er oppfylt. Det skal ikke stilles strenge krav til hva det innebærer å *si ifra* i denne sammenheng. Det er tilstrekkelig at en elev forteller om noe han eller hun utsettes for som er vanskelig, eller at eleven på annen måte gir uttrykk for at det ikke er trygt og godt å være på skolen.

Man kan ikke forvente at elevene bruker lovens ordlyd eller voksnes begreper. Det er skolens ansvar å fange opp at eleven sier ifra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

Tiltaksplikten utløses også av at undersøkelser skolen har utført på eget initiativ, viser at en eller flere elever ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal følge opp saken og evaluere om tiltakene de har satt inn, har hatt den tilsiktede virkningen. Skolen skal tidfeste evaluering i aktivitetsplanen. Dersom evalueringen viser at elever fortsatt opplever krenkelser, skal evalueringen føre til at det for eksempel iverksettes andre tiltak eller mer intensive tiltak. Elever/foresatte skal involveres i evalueringen av tiltakene.

Tiltaksplanen skal være skriftlig og den skal dokumentere hva som er gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Tiltaksplanen er til erstatning for enkeltvedtaket.

Skjerpet aktivitetsplikt der voksne krenker barn

Voksne som arbeider i skolen har et særlig ansvar for å sørge for at alle elever har et trygt skolemiljø. Dersom en som arbeider ved skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider ved skolen utsetter en elev for krenkelsen skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal igjen varsle skoleeier. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor, oppl. § 9A-5 Det skal varsles på telefon. Det skal også meldes som avvik i kommunens kvalitetssystem, Compilo. Undersøkelser og tiltak etter § 9A-4 tredje og fjerde ledd skal straks iverksettes. Skoleeier kontrollerer rutiner vedrørende dette i oppfølgingssamtaler med den enkelte rektor.

5.3 Samordning av lokale, rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)

Det kriminalitetsforebyggende arbeidet i Nesodden kommune er organisert etter SLT-modellen, der kommunen og politiet samarbeider for å:

- Redusere antall førstegangskriminelle under 18 år.
- Redusere antall innbrakte mindreårige p.g.a rus.
- Redusere voldsepisoder blant ungdom.
- Redusere saker til barnevernet med forebygging.
- Veilede foresatte

Kriminalitetsforebygging handler om å sikre gode og stimulerende oppvekstvilkår for barn og unge, og sørge for tidlig hjelp og støtte. Dette innebærer blant annet å analysere hvor og hvordan problematisk adferd og kriminalitet oppstår for å fange opp negative trender i ungdomsmiljøene på et tidlig tidspunkt. På den måten blir det mulig å sette inn konkrete tiltak rettet mot årsakene til problemet og samordne innsats og ressurser i politiet og kommunen.

Kommunen har styrket sitt flerfaglige arbeid ved å etablere et beredskapsteam mot mobbing. Dette bør være forankret i politiråd som er kommunens overordnede organ for kriminalitetsforebyggende arbeid ledet av ordfører.

Les mer om SLT-arbeidet i kommunen: <https://www.nesodden.kommune.no/barn-og-unge/barn-unge-og-familie/kriminalitetsforebygging/>

6 Skole- og barnehageeiers system for oppfølging

Flere regelverk har innvirkning på planen slik som Barnehageloven § § 1 og 2 samt Rammeplan for barnehage. I Lov om folkehelsearbeid og Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler,

konkretiserer helsemyndighetens krav til det fysiske og psykososiale miljøet. Disse bestemmelsene og kapittel 9a i Opplæringslova utfyller hverandre og bør derfor vurderes i sammenheng for skolen.

Skole- og barnehageeier har ansvaret for å oppfylle kravene i Barnehageloven og Opplæringslova med forskrifter. Det innebærer å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp kravene i loven og stille til disposisjon nødvendige ressurser for at kravene skal kunne oppfylles.

Skole- og barnehageeieransvaret ligger hos politikerne selv om myndigheten delegeres. Statlig styring skal ikke svekke kommunene som arenaer for demokrati, prioritering og tilpasning (St.meld.nr.12 «Stat og kommune, styring og samspel»). Kommunestyret skal årlig drøfte en tilstandsrapport om læringsresultater, nærvær og læringsmiljø.

Rådmannen utarbeider også årlig en rapport som angir status for arbeidet med trivselsplaner og oppfølging av disse ved de ulike barnehagene og skolene. Rapporten forelegges skole- og oppvekstutvalget som orienteringssak.

6.1.1 Skoleeiermeldingen og dialogmøter

Skoleeier har oppfølgingsansvar ifølge Opplæringslovas § 13- 10 og skal årlig utarbeide en rapport om tilstanden i grunnopplæringen. Den årlige tilstandsrapporten skal omtale læringsresultater, frafall og læringsmiljø og drøftes av kommunestyret. Nesodden kommune har valgt å utvide tilstandsrapporten med utførlige faktadeler i tall og tekst og utarbeider årlig en skoleeiermelding. Skoleeiermeldingen inneholder vurderinger knyttet til opplæringen av barn og unge på grunnskolens område og gir skoleeier et konkret grunnlag for videre utvikling av kvaliteten i egne skoler.

Det gjennomføres årlig to dialogmøter i skole- og oppvekstutvalget der det ene temaet er Skoleeiermeldingen. Der legges det til rette for samhandling på tvers av nivåer, en dialogarena hvor ulike representanter som politikere, ledere og administrasjon møtes samtidig. Det er gjennom et tilstedeværende politisk og administrativt nivå at betingelsene for skoleledernes og lærernes profesjonsutvikling best kan sikres. Dette betyr ikke at politikere skal gripe inn i skoleledernes og lærernes profesjonelle handlingsrom, men være medspillere som setter mål og tilrettelegger for gode arbeidsbetingelser.

6.1.2 Styringsdialogen

Gjennomgående og tydelig ledelse fra skoleeier og ut i klasserommet er en viktig forutsetning for en god skole og et godt oppvekstmiljø. Strategier for kvalitetsutvikling fordrer tett og konstruktivt samarbeid mellom skoleeier og skoleledelsen ved den enkelte skole. Kommunalsjef og skolefaglig rådgiver er årlig på dialogmøter ved skolene. I denne styringsdialogen etterspørres blant annet resultater av kartleggingsprøver, nasjonale prøver og brukerundersøkelser, hvordan skolene arbeider med satsingsområdene og hvilken støtte skolene trenger for å utføre sitt utviklingsansvar.

6.1.3 Råd og utvalg i skolen

Opplæringslova sier at elever og foreldre skal gis mulighet til å involvere og engasjere seg i arbeidet med det psykososiale miljøet ved skolen. Skolene skal ha minimum to foreldremøter per skoleår. Der velges foreldrekontakter som er bindeleddet mellom foreldrene i klassen og kontaktlæreren. De foresatte og elevene skal også to ganger i året ha en utviklingssamtale med kontaktlærer. Et annet virkemiddel for å sikre brukermedvirkning er representasjon i råd og utvalg. Skoleeier og skolen må sørge for å ha skriftlige rutiner for at råd og utvalg er lovmessig opprettet og sammensatt.

Elever og de foresatte har lovpålagt rett til innflytelse og brukermedvirkning gjennom følgende råd og utvalg:

Samarbeidsutvalg (SU)

SU er skolens øverste rådgivende organ. Alle parter i skolen er representert som elever, foreldre, undervisningspersonalet, andre tilsatte og to politisk valgte representanter fra kommunen hvor rektor skal være den ene. SU har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen.

Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU)

Skal nedsettes ved alle skoler og er et utvalg for foreldrerådet som består av alle foresatte som har barn ved skolen. FAU kan bestå av foreldrekontaktene, men kan også være sammensatt på andre måter. FAU skal bl.a. medvirke til at foreldrene tar aktiv del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø.

Elevråd

Elevråd er et felles demokratisk organ valgt av elevene for elevene på en skole. Elevrådet skal jobbe for å skape et sosialt fellesskap, utvikle arbeids- og læringsmiljøer og sikre at elevenes rettigheter ivaretas.

Skolemiljøutvalg (SMU)

Opplæringslova § 11-1a

Ved hver grunnskole skal det være et SMU der elever og foreldre være i flertall. SMU skal samarbeide om å skape et godt skolemiljø. Intensjonen med skolemiljøutvalget er å sikre at skolen arbeider systematisk for et godt skolemiljø. SMU er et rådgivende organ for skolen i saker som gjelder skolemiljøet i Opplæringslovens kapittel 9a: Elevene sitt skolemiljø.

Nesodden kommunale foreldreutvalg (NKFU)

Nesodden kommunale foreldreutvalg er et fellesorgan for alle foresatte med barn i grunnskolen i kommunen. NKFU skal ivareta foreldres interesser i skolesammenheng og sikre elevene et best mulig skoletilbud. De skal engasjere seg i saker av felles interesse for skolene i kommunen og arbeide med å fremme et godt samarbeid mellom foreldrene, skole, skoleadministrasjonen og politiske beslutningsorgan i kommunen.

6.1.4 Barnehageeier og dialogmøter

Det gjennomføres årlig dialogmøter i skole- og oppvekstutvalget med aktuelle temaer. Der legges det til rette for samhandling på tvers av nivåer, en dialogarena hvor ulike representanter som politikere, ledere og administrasjon møtes samtidig. Det er gjennom et tilstedeværende politisk og administrativt nivå at betingelsene for barnehageledernes profesjonsutvikling best kan sikres. Politikerne er medspillere som setter mål og tilrettelegger for gode arbeidsbetingelser.

6.1.5 Styringsdialogen i barnehagene

Gjennomgående og tydelig ledelse fra barnehageeier og ut barnehagens avdelinger er en viktig forutsetning for et godt oppvekstmiljø. Kommunalsjef og barnehagefaglig rådgiver er årlig på dialogmøter ved barnehagene. I denne styringsdialogen etterspørres blant resultater og oppfølging av brukerundersøkelser, hvordan barnehagene arbeider med satsingsområdene og hvilken støtte barnehagene trenger for å utføre sitt utviklingsansvar.

6.1.6 Råd og utvalg i barnehagene

Samarbeidsutvalg (SU)

SU er barnehagens øverste rådgivende organ. Alle parter i barnehagen er representert som foresatte, personalet, andre tilsatte og to politisk valgte representanter fra kommunen hvor styrer skal være den ene. SU har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder barnehagen.

Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU)

FAU skal nedsettes ved alle barnehager og er et utvalg for foreldrerådet som består av alle foresatte som har barn i barnehagen. FAU kan bestå av foreldrekontaktene, men kan også være sammensatt på andre måter. FAU skal bl.a. medvirke til at foreldrene tar aktiv del i arbeidet for å skape et godt barnehagemiljø.

7 Vedlegg

7.1 Prosjektrelaterte aktiviteter i ungdomsarbeidet - Virksomhet Kultur, fagenhet Ungdom og fritid

Prosjekt-X

Prosjektet X er en helhetlig, overordnet pedagogisk tilnærming, arbeidsmetodikk og modell for å jobbe med utfordringer som mobbing, atferdsproblemer, samarbeidsproblematikk, og utfordringer relatert til gruppetilhørighet. Hensikten er å bidra til et bedre oppvekstmiljø blant ungdommer på Nesodden, gjennom å tilrettelegge for mestringsopplevelser og etablere sunne sosiale strukturer.

Prosjekt-X er et «paraply-prosjekt» med ulike delprosjekter som etableres som respons på konkrete problemstillinger og/eller forespørsler fra skolene eller andre arenaer der ungdom befinner seg. Konseptet er utviklet for å ivareta ungdommers utvikling av sosial og relasjonell kompetanse, og styrke grupperinger med sosiale utfordringer på skolen eller andre arenaer.

Prosjekt Inkluderende Kultur (IK)

IK er et delprosjekt under Prosjekt-X, og er et tilbud til skoleklasser/trinn som opplever en uønsket utvikling av miljøet og kulturen i elevgruppen. Ofte er «mobbing» det uttalte problemet, men prosjektet fokuserer på det motsatte, nemlig etablering av en mer *inkluderende kultur*.

Prosjektet legges opp som en ukentlig kursrekke for elevene, der ulike tema tas opp hver uke, med fokus på bevisstgjøring, refleksjon og samarbeidsøvelser. Avhengig av årstid, vil kurset starte eller avslutte med felles overnattingstur til Steilene (mobilfri sone). Målet er å utfordre eksisterende sosiale strukturer i gruppen, og motivere til sunne og inkluderende holdninger mellom elevene. Det er særlig fokus på overganger i ungdomslivet (fra 7. til 8.trinn, og fra 10. til videregående skole), og kurset tilpasses den aktuelle aldersgruppen. Helt sentralt er samspillet mellom foresatte, skole og elever.

Ungdommens Kommunestyre (UKS)

I 2015 vedtok kommunestyre at *Nesodden Ungdomsråd* skulle reetableres som *Ungdommens Kommunestyre (UKS)*. UKS skal velges demokratisk, og være et velfungerende og rådgivende organ som skal gi ungdommen en kanal for å involvere seg og bli hørt i saker som angår ungdom. UKS skal være en høringsinstans i plansaker som har betydning for barn og ungdom, og det skal ta opp saker som har betydning for barn og unges hverdag innenfor skole, miljø, trafikk og fritid. UKS skal fordele egne midler til tiltak for barn og unge. Dette vil dermed bli en arena for å sikre reell brukermedvirkning blant ungdom. Dette tiltaket starter høsten 2016.

Ung kultur møtes (UKM)

UKM arrangeres hvert år, og engasjerer fra 50-100 ungdommer foran, på og bak scenen. Dette er for mange ungdommer en første erfaring med å stå på scenen foran et stort publikum. Nesten like mange ungdommer jobber «i kulissene» både før, under og etter arrangementet, og får erfare hvor mye som skal på plass for å arrangere fremvisning i et slikt format. Dette er et arrangement som krever at alle deltagere, uavhengig av rolle, kjønn, alder og kulturell bakgrunn, er nødt til å samarbeide.

Foreldreressursen

Prosjektet fokuserer på den viktigste ungdomsarbeideren, nemlig foresatte, og har et overordnet mål om bevisstgjøring og kompetansehevning rundt det å være tenåringsforeldre. Det er etablert en ressursgruppe av storbarnsforeldre fra hele Nesodden – *ForeldreForum* - som har som mål å drive opplysningsarbeid og bygge foreldrenettverk, samt stimulere til sunne relasjoner mellom ungdom og

deres foresatte. Foreldrearbeid og de foresattes engasjement er helt sentralt når det oppstår konflikter mellom ungdommene som ikke kan løses gjennom de vanlige rutineene på skolen.

7.2 Prosedyre for håndtering av mobbing og alle former for krenkelser i grunnskolen

Skolene på Nesodden har klare prosedyrer på hvordan de skal håndtere slike saker, i tråd med nasjonale myndigheters anbefalinger:

Prosedyre – de 5 delpliktene	Ansvar	Dokumentasjon
Følge med Den første delplikten er en plikt for <u>alle som arbeider på skolen</u> , til å følge med på hvordan elevene er med hverandre, og hvordan de har det på skolen. Blikket må være «finmasket» og fange opp alle former for mobbing og andre krenkelser og være bevisst på når og hvor dette kan skje.	Rektor/ lærere/ansatte	Dette kan formidles muntlig eller skriftlig til rektor
Gripe inn Alle som arbeider på skolen har en plikt til å gripe inn for å stanse krenkelser dersom det er mulig. Plikten er knyttet til krenkelser den ansatte selv er vitne til og som fortsatt pågår	Rektor/lærere/ansatte	
Varsle rektor All mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal varsles til rektor.	Rektor/ansatte	Varslingen kan skje muntlig eller skriftlig
Undersøke Skolen skal undersøke alle saker der det er mistanke om, eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det skal gjelde samme lave terskel for undersøkelsesplikten som for plikten til å varsle.	Rektor /involverte ansatte	Logg over samtaler, telefonsamtaler, observasjoner osv.
Tiltak Skolen har plikt til å sette inn egnede tiltak som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.	Rektor/involverte ansatte	Tiltaksplan
Evaluering og oppfølging av tiltakene Evaluering knytter seg til om igangsatt tiltak har ønsket effekt.	Rektor/involverte ansatte	Eventuell revidert tiltaksplan

8 Kilder

Drugli, M.B. & Nordahl, T. (2016): Samarbeidet mellom hjem og skole. Hentet fra:
<http://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/hjem-skole-samarbeid/samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/>

NOU, 2015:2: *Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø*. Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-2/id2400765/?q=djupedalsutvalget&ch=7#match_0

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*. Hentet fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=opplæringslova>

[Prop 57 L \(2016-2017\) skolemiljø](#)

Utdanningsdirektoratet. (2016). *Arbeid mot mobbing. Veileder for ansatte og ledere i grunnskolen*.